

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ. 2015. Вип. 85. С. 152–158.

ШПАЛЯРЕНКО Юлія Анатоліївна

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасне суспільство ставить нові вимоги до системи освіти. Однією із найважливіших є здатність особистості до творчого самовираження, що повністю відповідає концепції Нової української школи. Стратегічною метою навчання стає розвиток ключових компетентностей, зокрема креативності. Вже у початковій школі необхідно створювати умови для формування творчої, здатної до оригінальних рішень особистості.

Розвиток креативності є одним із основних напрямів Нової української школи, який реалізується завдяки діяльнісному підходу. Саме в діяльності діти вчаться мислити, творити, приймати рішення, спілкуватися, працювати разом. Забезпечення умов для вільної творчості, рефлексії, відкритого мислення є запорукою виховання особистості, здатної до інновацій, адаптації й успішної самореалізації в майбутньому.

Креативність є здібністю, що відображає глибинну можливість людей створювати оригінальні цінності, приймати нестандартні рішення. Однією з основних якостей креативної особистості можна назвати прагнення до оригінальності, до нового, заперечення звичного, а також високий рівень знань, уміння аналізувати явища, порівнювати їх, стійкий інтерес до певної діяльності, порівняно швидке та легке засвоєння теоретичних і практичних знань, систематичність і самостійність у роботі.

Розвиток креативності є актуальною проблемою сучасної педагогіки, оскільки виникає потреба у формуванні здатності до творчого мислення та інновацій у зв'язку з швидкими змінами в суспільстві та технологіях. Одним із найефективніших інструментів розвитку креативності в умовах сучасної школи є діяльнісний підхід.

Діяльнісний підхід є таким підходом у навчанні, який спрямований на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів. Він передбачає організацію освітнього процесу так, щоб молодші школярі самостійно досліджували, аналізували, розв'язували завдання, застосовували свої знання та вміння на практиці.

Діяльнісний підхід сприяє розвитку пізнавальних інтересів, мотивації до навчання. Молодші школярі стають активними учасниками освітнього процесу, у результаті краще розуміють вивчений матеріал, запам'ятовують його. За такого підходу діти отримують задоволення від навчання, вчаться самостійно мислити,

аналізувати, розв'язувати завдання, справлятися з викликами. Діяльнісний підхід передбачає, що молодші школярі самостійно шукають інформацію, формують гіпотези, проводять дослідження та експерименти. У діяльнісному підході важливим є середовище, що стимулює до діяльності і творчості.

У процесі такого підходу до навчання молодших школярів формується критичне мислення, логіка, творчі здібності, розвиваються комунікативні навички, діти вчаться бути частиною команди, вчаться відповідати за свої вчинки, розвиваються їхні соціальні навички, учні вчаться розуміти інших, поважати їхні думки та почуття. та, звичайно, розвивається креативність.

Важливо розуміти те, що креативність це не просто ідея, це шлях від генерування ідеї до її втілення. І тому для того, щоб світ сьогодні був в цілому креативним, кожній людині потрібно розвивати цю навичку».

Для розвитку «м'язу креативності» потрібно багато тренуватися і практикуватися. І саме це має організовувати вчитель початкової школи. Під час вивчення діяльнісного підходу в університеті студенти вчаться створювати такі завдання та виклики, які б сприяли розвитку креативності їхніх майбутніх школярів.

Впровадження діяльнісного підходу орієнтує нас на використання відкритих запитань, завдань-викликів, активне впровадження проєктної роботи в молодшій школі, ігрової діяльності, роботи в парах і групах, досліджень, інтегрованого навчання, вчить нас слухати дитину, не робити за дитину те, що вона може зробити сама.

Так, інколи простіше дати відповідь за дитину, показати точно, як має виглядати малюнок, завдання, дати дитині шаблон, проте в межах використання діяльнісного підходу кожна дитина має створювати своє унікальне, креативне, краще.

Вчитель не має давати лише одного правильного шляху виконання завдання, він має надавати свободу молодшим школярам, спрямовувати їх, але не обмежувати нав'язаними кордонами.

У педагогіці одним із інструментів розвитку креативності є відкриті запитання. Вони є надважливим інструментом діяльнісного підходу, який допомагає розвитку креативності, як дитини, так і педагога.

Відкриті запитання стимулюють мисленнєвий, зокрема креативний процес у мозку дитини і допомагають їй навчитися самій ставити запитання до чогось, над чим вона працює. Важливо ці вміння розвивати з дитинства, інакше можливості цієї дитини в майбутньому будуть обмежені.

Окрім цього проєктна робота є дуже актуальною в контексті розвитку креативності молодших школярів. Під час роботи над проєктом школярі не тільки здобувають нові знання, але вчаться застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, шукати оригінальні рішення, проявляти ініціативу та творчість.

На нашу думку ігрові завдання, завдання-виклики також впливають на розвиток креативності молодших школярів. Адже діти вчаться фантазувати,

бачити світ навколо по-іншому, вчать звичайні речі розглядати з інших ракурсів, створюючи свої унікальні ідеї.

Впровадження інтегрованих уроків також є засобом розвитку креативності молодших школярів, адже діти бачать як майстерно та цікаво вчитель об'єднує різні предмети, як він точно знаходить щось спільне в різних дисциплінах, будуючи загальну картину світу. Коли ми, як вчителі даємо дітям приклад, як можна щось звичайне зробити особливим за рахунок своєї креативності, то діти також намагаються навчитись звичайні речі побачити по-іншому.

Потенціалом в аспекті розвитку креативності через впровадження діяльнісного підходу також є групова та парна робота, адже інколи дитина самотійно боїться пропонувати свої ідеї на загальне, проте, коли її підтримує її команда, то вона готова поділитись своїми ідеями та почати їх втілювати. Звичайно, тут важливо наскільки вчитель зміг правильно організувати цю роботу та налагодити дружню атмосферу в колективі, де усі підтримують один одного.

Таким чином учитель, який прагне розвивати креативність дитини у процесі діяльнісного підходу має стати:

- організатором освітнього середовища;
- фасилітатором пізнавальної діяльності;
- натхненником для творчості;
- уважним до індивідуальних особливостей кожної дитини.
- не оцінювати ідеї як «правильні» чи «неправильні»;
- створювати простір, де дитина не боїться помилок;
- заохочувати навіть найсміливіші фантазії;
- використовувати відкриті запитання, завдання-виклики, ігрові завдання;
- організовувати групову та парну роботу;
- впроваджувати інтегровані уроки та проєктну діяльність;
- бути креативним в своїй діяльності.

Отже, розвиток креативності у початковій школі є однією з головних умов для формування гармонійної, адаптованої та успішної особистості. Систематичне застосування діяльнісного підходу створює сприятливі умови для творчого самовираження кожної дитини, є основою сучасної педагогічної моделі Нової української школи та має великий потенціал для розвитку креативності школярів.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: реалії та перспективи. Початкова школа. 2021. №5. С. 3–9.

2. Каплуновська Н. І. Формування креативного мислення молодших школярів засобами інтегрованого навчання // Педагогіка і психологія. 2023. №1. С. 30–36.

3. Кизим М. О. Діяльнісний підхід у початковій освіті як засіб формування життєвих компетентностей молодших школярів // Молодий вчений. 2022. №3(95). С. 48–52.

ШРАГІНА Лариса Ісаківна

ТЕОРІЯ РІШЕННЯ ВІНАХІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

У зв'язку з глобалізацією та високою динамікою розвитку технологій у сучасній економіці до випускників вузів суттєво змінилися ключові вимоги, які необхідно враховувати при розробці освітніх програм та методів навчання. Серед основних якостей, які повинні мати нові фахівці, виділяють ступінь володіння інформаційними технологіями, здатність системно мислити та діяти, готовність до інновацій та вміння знаходити нові рішення [5].

Сучасні психолого-педагогічні концепції орієнтовані розглядати процес навчання як активну взаємодію, під час якої викладач, стимулюючи самостійну роботу, активність та творчий пошук студента, надає навчальній діяльності пізнавально-творчого характеру. Реалізувати таку взаємодію, в ході якої міжособистісні відносини між учнями та педагогом стають суб'єкт-суб'єктними та учні самі здобувають нові знання, дозволяє випереджаюча педагогіка – педагогічна технологія, розроблена на основі теорії рішення винахідницьких завдань (ТРВЗ).

Універсальність ТРВЗ-педагогіки забезпечують два базові інструменти – генетичний аналіз та алгоритм рішення проблемних ситуацій (АРПС), застосування яких формує такі якості, як здатність системно мислити та діяти, готовність до інновацій та вміння знаходити нові рішення. Комплекс цих якостей проявляється практично як системне мислення [3].

Під час проведення генетичного аналізу будь-який штучний об'єкт сприймається як система, створена до виконання певної функції, що дозволяє визначити такий комплексний підхід як функціонально-системний. На відміну від простої констатації змін об'єкта в часі, що існує у формі історичного підходу, проведення функціонально-системного підходу потребує виявлення причинно-наслідкових зв'язків між потребами людини та її діями щодо перетворення об'єкта, а орієнтація на ідеальний кінцевий результат – ІКР – дозволяє вийти на прогнозування – передбачення наслідків.

Відповідаючи на практичні питання, функціонально-системний підхід надає таким чином можливість перенести теорію на практику. Оскільки ТРВЗ відбиває об'єктивні закони розвитку предметного середовища, то аналіз розвитку штучного об'єкта стає методичною базою, на матеріалі якої проходить формування усвідомлених механізмів системного мислення.

ФОГЕЛЬ Тетяна Миколаївна Мультимодальність у функціонуванні та викладанні іноземних мов: розвиток критичного мислення	441
ФОРОСТЯН Ольга Іванівна Мотиваційно-особистісні стратегії психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами	443
KHMELEVSKA Inha A Method For Measuring Semantic Distance In Assessing Vocalists' Creativity	448
ЦИБУХ Людмила Миколаївна Розвиток креативності у студентів-психологів під час вивчення психологічних дисциплін	451
СНАІКА Olena Some Benefits Of Using Role Plays In Teaching English For Academic Purposes	453
ЧУСТРАК Анатолій Петрович, КОКОТЄЄВА Анастасія Сергіївна Креативність: як її розвивати	456
ШАРКО Інна Олександрівна Система розвитку творчих навичок здобувачів вищої управлінської освіти у рамках курсу «Креативний менеджмент»	458
ШВЕЦЬ Світлана Леонідівна Розвиток креативності як джерело інноваційного потенціалу особистості в політичному аналізі	461
ШЕВЧЕНКО Володимир Миколайович Розвиток креативного мислення як умова формування успішної особистості	463
ШПАЛЯРЕНКО Юлія Анатоліївна Потенціал використання діяльнісного підходу для розвитку креативності молодших школярів	468
ШРАГІНА Лариса Ісаківна Теорія рішення винахідницьких завдань як методологічна основа педагогічної творчості	471
SHTAINER Tetiana The Case Method In Teaching Design Disciplines: Revealing Students' Creative Potential	474
ШТЕГЕРАН Ірина Павлівна Розвиток креативного мислення у дітей з оо	477
ЯЦЕНКО Володимир Архипович Навчальний процес як середовище розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості	482
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	487
ЗМІСТ	504